

MEISTRI'

Ingrid Kala. Foto Igor Taro

Piiragumeister Kala Ingrid: pole kunagi varem sellisel võistlusel osalenud

Kuninga piiraguküdsaja tiitli sel aastal saanud Ingrid Kala jutustab, kuidas ta õppis Kuningriigi parimat sibulapiirakut tegema ning mida ta peale küpsetamise veel teeb.

Igor Taro

Kui tihti seda kuningameistri asja teed?

Viimasel ajal päris tihti. Enne konkurssi sai ikka tehtud ja proovitud. Vanemate naiste käest, kes Kiräviüü kokku käivad või veel kelleltki ma selle retsepti sain. See on üks vana retsept.

Natuke mängis rolli ka see, et ise pean põldu ja oli endal sibulat ka täiesti olemas. Seetõttu teen tihedamini ja perele maitseb.

Kust õppisid seda tegema?

Üldiselt ei mäleta, et sarnast piirakut oleks minu vanemad või vanavanemad teinud. Saia-leiba ikka küpsetatid ja porgandiasju tehti. Naistel on see ütlus «Ma võtan retsepti», olen neid vanaaegseid retsepte terve hulga kogunud erinevatelt inimesetelt.

Kes on su suured eeskujud?

Ma arvan, et üks on Maret Vabarna, kes on õpetanud meile küpsetamist ja leivategemist. Ta kannab endas kogu seda setu naise täiuslikkust nii käsitöös kui ka toiduvalmistamise osas. Ta on ka ise palju osalenud konkurssidel.

Ma ise tegelikult osalesin esimest korda sellisel võistlusel. Mitte mingis muus kategoorias pole kunagi osa võtnud. Tuli lihtsalt selline tunne, et võiks ja just seda teha.

Millega tegeled, kui sa seda ei tee?

Üldiselt pean ennast mingil määral sportlaseks. Praegugi just lõppes autasustamine. Meil oli niisugune multispordivõistlus, kus koos kolm vastupidavusala — rattad, kanuud ja orienteerumismisjooks. Teen käsitööd ka palju, olen Kiräviüü seltsis, seda armastan ka. Enamuse aega võtab muidugi pere, mul on kolm last. Nii et põhitöö kõrvalt jõuab muud ka teha. Töötan Värska Gümnaasiumis õppealajuhatajana.

Igal juhul jäi kuningameistrite võistlusest väga positiivne mulje. Eriti sõjaväkke meistritega minck — see tekitab eriti hea tunde. ■

Kukumäe Arvo: «Kohes sa õks päset. Ku seto, sis seto»

Pino Jüri

Pelädä om, arvada nii tä om, öt augusti kuuh 50 saanu' Kukumäe Arvo om kõgõ inäp tiidä' ja tunt seto. Nuist, kedä tundas läbi aamõti. Õks rahvusvahelinõ filminäütlejä, kiä' ka Hollywoodi andmõbaasõh inäp ku kolmõkümne filmiga seeh.

«Inäbä» ütles Kukumäe Arvo eis tuu numbri pääle. A tunstas vooriga', öt õgas tä eis väiga arvõt olõ-õi' pidänü', öt pall'o näid vilme sis õigõhe om. Nii pall'o om, öt timmä tiidäs ja ar tundas. Mia', nii ku tuu piatki' ja töömõli ommõgi, tälle hindäle väiga meelü-üi'. Minkõ peräst tälle ka' Talina liin väiga meelü-üi': «Olõ' nii ku peo pääl.»

Kai Pihkva tull

Minkaga' miis parhilla' tegeles, timä käest tiidä' saa-ai'. Ommõ jo nätä', ku ineminõ väiga taha-ai' kõnõlda' ja õga seto tiid, mia' om ar' sõnoninõ. Midä om nätä', öt Kukumägi tegeles aktiivsõlt remondiga' Talina keskliinah ja kõnõlös ao veitüesest. Nii ku' siih liinah õks om. Tulõ' ar'...

«Ma saa-ai'», tunstas Kukumägi. «Ma mõista-ai' sääl inäp olla'. Paar päivä jovva olla', a sis tulõ mullõ nii üt-sigu tunnõh pääle, öt ma taha minemä.»

«Ku ma naanu' juuskma, sis vaest olõsi kuuli saanu' ja olõsi olnu' kangõlanõ. Olõs sinnä' väigokõnõ Kuku kuju pant»

Nii ku tä ammuki om tahtnu'. Kõigilõ tiidä' om jutt tuust, kuis väigokõnõ Arvo ronõ redeliga' katusõ pääle ja kai Pihkva tull — ütškõrd olõ ma' ka' suurõh liinah... Piasimi' mi s'ood pahas pandma vai Setomaa reetmisõs lugõma. Minkõ peräst? Kaemõ pääle — niikunii om Setomaa liisnalt väigokõnõ, öt seto' ar' mahasi', mingü' sis ja teku' midägi' hüvvä.

«Ma julgas kotoh üldä', öt mäntse' plaani' mul omma'» kõnõli Kukumägi. «Imä ütõl peräst, öt «läts ütõte litse- ja pättekuuli!» Sis, ku ma olli sisse saanu'»

Imä tahtsõ, öt timäst saanu' keriguoppaja. «Ma olli sääne kehväkene ja täks talomehest ma kõlbanu-us. Öt: «sul om sääne hüä helü, nakka' keriguoppajas, kõik toova' sullõ sis partsõ ja munnõ ja süvvä' ja sa pia-ai' tüüd tegemägi'...» Must no mäene keriguoppaja... A tiia-ai, vaest olõs saanu' ka'», ütõl tä.

«Tuuperäst, ku ma lava-kunstikateedri eksamit tullit tegemä, õgas ma sis ütõle-es. Istõ bussi pääle ja... Ja ku

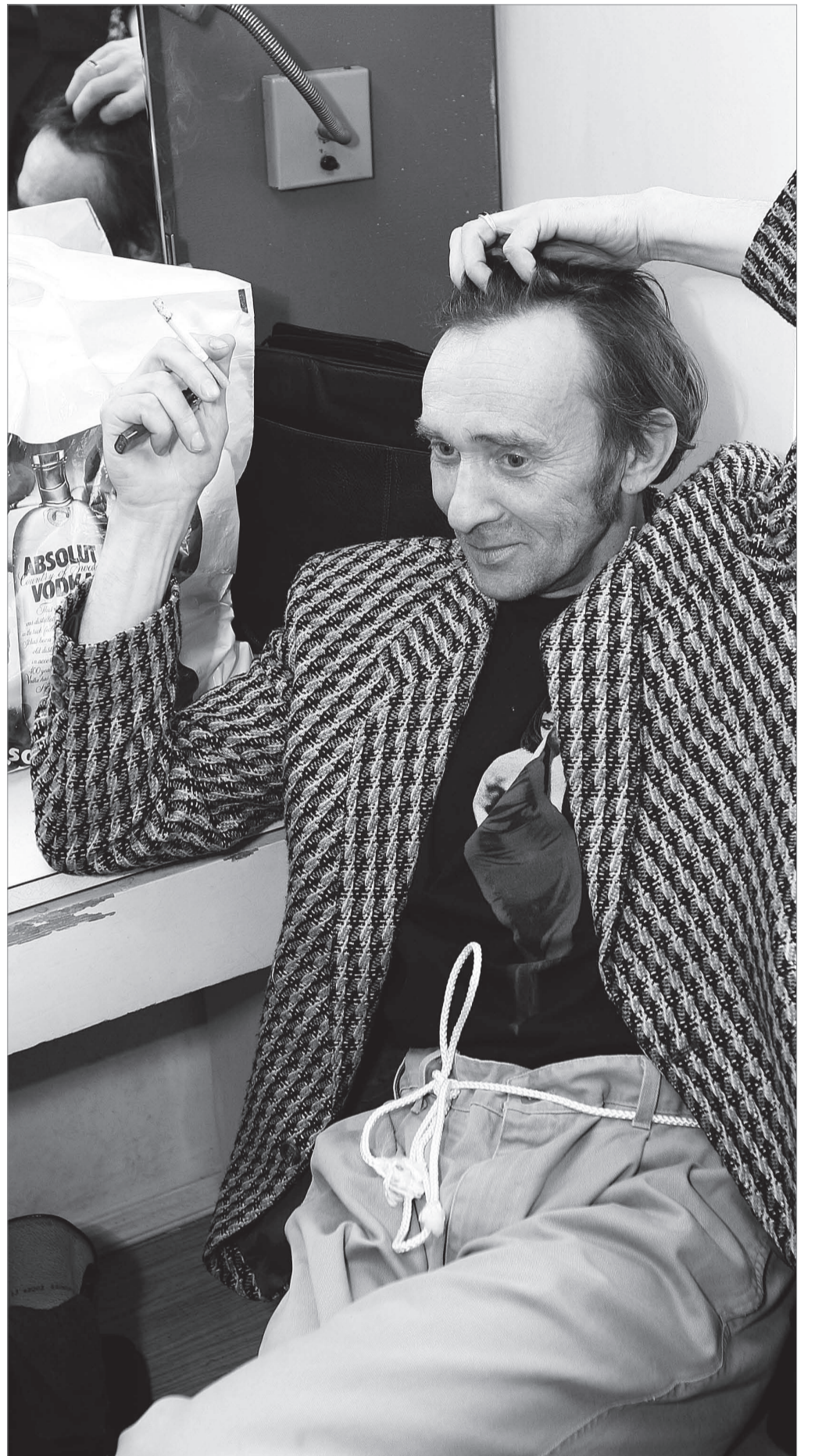
kodo tagasi lätsi, ka sis kõnõlõ-õs. Ku ma sisse saanu-us, sis ma lännü' Tartohe pruumma, mõtsandust, vaest. A Tarto liin meelü-üs mullõ õga olõ-õi' s'ooni' aoni' miildümä naanu'. Eis ka tiia-ai mille. Mul om õks tuu vana bussijaam silme iih, tuu jo' tekit mullõ allergiat, ku kemmergu kusõhais nõnna lei. Olõ-õi Tarto mullõ miildünü'... Liisnalt kunnalump. Ja Talin om ka' liisnalt kunnalump, anonüümsust veid'o. Suurliina'... Moskva ja Madriid, Milaano, koh om k'aut, nuu' omma' miildünü'». Ja sääl... sääl om tõisildõ ja sääl kiäki sekä-ai'. «Ma olõ sis ku peo pääl. Mul ütškõik, öt huulidsa pääl niikunii tundas ar', öt eesti rahvas õks tiid ja tund. Hüä kõnõlda ja üle kõnõlda õgasagamatsi jutta. Tuu om nii ku aamõt, öt Kroonigalõ tulõ anda' minkõst kirota', muido nä kirotasõ' eis' niikunii. Las olla' sis hambih... Tulõ olla' eishindä müügimiis ka'. Küll tulõ midägi hüvvä sust, küll tulõ midägi halva. Tuu kõik k'au aamõtiga ütõh. Väiga rassõ om selges tetä', öt koh om tuu õigõ.»

Kaiõh Kukumäe selget seto silmävaadõt, sis pais-tus müügimehe jutt inäp nali olõvat. Mia', nii ku tä eis' vooriga' ütõles, vaest nii ommõgi': «Olõ-õi' ma mäenegi' hindä müügimiis... A tuu tulõ eishindäst nii vällä ja tuuperäst täks, öt mul om jo' noorõst pääst mäenegi' legend

ütõh. Tuugi, öt kuis ma kooliaol käve õgal puul ja kõlgusõ ussõ hing oll Noorte Hääle sisse pant ja tuu ots paistu portvelist vällä. Ku ma olli mitu kõrda Toompääl pessä' ar' saanu', sis tull midägi' ette võtta'. Meil olli' Toompääl tunni' ja, ku tullit õdagu mäest alla, tullit vindlase' vasta, küüsse' rahha ja ku olõ-õs midä anda' — olõ-õs — naksi' pessmä. Tiiät külh, mäantse' omma' nuu' kõlgusõ ussõ hinge', sääntse' pikä'. Täks ma võti kotoh mäantsegi ussõ külest ja pan-ni umma till'okõistõ puldaniist portvelli, ots oll väläh, öt ku midägi om, sis vooriga hüä võtta'. Pääle tuud inäp kiäki putu-us minno. Õgasagamatsi jutta om muidogi'...

Kuradi tankimüts

Pääle tuu kõnõlas tä jutu, kuis timäst olõsi' piaaigu saanu' postuumsõlt Vabariigi kangõlanõ: «Mi sõidi 1991. aastagal vasta, ku nu Pihkva dessantnigu' tullit ummi tankõga'. Ütõl sattõ tuu kuradi tankimüts pääst maaha, raadiosaatjaga kõnõlõv

PETSERI POISS: juubilar Arvo Kukumägi unistab taaskord sünnilinna kaema minna. Foto Lauri Kulpsoo (PM/SCANPIX)

müts. Ma kai, väiga hüä, ma saa s'oo hindäle ja haari üles ja ruttu kraavi, öt õgas nä niikunii naka-ai' kinni pidämä. Sittagi'. Pei' kinni: A nu ka? Võzvrästšai naše imuštšestvo, bljadi! Ku ma naanu' juuskma, sis vaest olõsi kuuli saanu' ja olõsi olnu' kangõlanõ. Olõs sinnä' väigokõnõ Kuku kuju pant, edimäne Eesti Vabariigi kangõlanõ. A ma anni mütsü tagasi. Peräst oll hindäl väiga häpü, mille ma õks kraakli...»

Äkilitsõ seto mehe värk, tiidvä' kõik mõtsigu', ku' kur'a' mi olõ. Kukumägi lüü tuupääle suidsu lakja.

«Ma tunnõ-õi hindäl liisnalt õigust hinnäst väiga setos

pitä'. Mäntsestki' otsast ma saa s'oo hindäle ja haari üles ja ruttu kraavi, öt õgas nä niikunii naka-ai' kinni pidämä. Sittagi'. Pei' kinni: A nu ka? Võzvrästšai naše imuštšestvo, bljadi! Ku ma naanu' juuskma, sis vaest olõsi kuuli saanu' ja olõsi olnu' kangõlanõ. Olõs sinnä' väigokõnõ Kuku kuju pant, edimäne Eesti Vabariigi kangõlanõ. A ma anni mütsü tagasi. Peräst oll hindäl väiga häpü, mille ma õks kraakli...»

«No' ma aja tsuut riigireeturi juttu. No om õks, imeh, öt Eesti saa-ai' katskümend aastat mäntsiti' normaal-sit suhtit naabridõga' püstü tuupääle suidsu lakja.

Venkudõga rassõ

«No' ma aja tsuut riigireeturi juttu. No om õks, imeh, öt Eesti saa-ai' katskümend aastat mäntsiti' normaal-sit suhtit naabridõga' püstü tuupääle suidsu lakja. «Ma tunnõ-õi hindäl liisnalt õigust hinnäst väiga setos

sõ' umal aol, ütškõik, mäntse hinna iist, a verd tulõsi-i'. Ja kae', mäntse õnnõ seeh mi elä. Parhilla' võisi' latsõ' ar' koolta' ja naase' olla' vägis-tet. S'ood õõnõ tunnõt sis, ku s'oo om müüdä. Mi olõ väiga õnnõligu'. Mi söõmi' säksa saia, mett, joomi' hal'ast tsäiu pääle. Sordimi' poodih, midä osta'... Hüä aig om. Võisi' pap- rep ja rahutsõp olla'»

Tuupääle ma küüsüki-i', öt kas tä Petseret tagasi tahasi'. Petsereh käve Kukumägi viimäte viis aastakka tagasi. «Sääl om õks väiga pall'o muutunu'... Sääl olõ-õi' inäp Tammõ tsäimaia õga midägi... A sünnüliin... tulõs vahtsõst sinnä' kaema minnä'...» ■